

плани), чим дає змогу розкрити потенційні можливості та найближчі професійні перспективи працівника поліції.

Отже, психолого-педагогічна підготовка кадрів для Національної поліції – це важлива складова для освоєння професійної діяльності, що має передбачати комплексний підхід до вивчення із залученням педагогічної системи, оскільки саме в процесі навчання та виховання відбувається розвиток особистості, засвоюються необхідні в професійній діяльності знання, формуються вміння та навички.

Психологічний аспект висвітлює спрямованість особистості, життєві цілі та прагнення людини, ціннісні орієнтації, мотиви поведінки, керуючись якими, працівник успішно виконує професійні завдання, долає життєві труднощі, які виникають на професійному шляху. Психологічна підготовка надає можливість зберегти психічне здоров'я працівника, попри складність і відповідальність обраної професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александров Д. О. Юридична психологія : підручник / Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін. ; за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. – Вид. 2-ге, доповн. – Київ : КНТ, 2008. – 352 с.
2. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования : учеб. пособие / Н. В. Кузьмина. – М. : Народное образование, 2002. – 231 с.
3. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2002. – 560 с.

Черновський Олексій Костянтинович,
завідувач кафедри юридичної психології
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича, доктор юридичних
наук, доцент

ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНА РИСА ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Людина може пізнавати навколишній світ за допомогою відчуття різноманітних предметів і явищ. Якщо ж явища не доступні для споглядання, пізнання їх можливе тільки через мислення. До таких явищ і належить право. Серед учених, які

досліджують правове мислення, немає єдиної думки щодо сутності зазначеного феномену.

Мисленню як явищу й аспектам правового мислення в юриспруденції присвячено праці С. С. Алексєєва, П. П. Баранова, В. Д. Грапчова, В. В. Дудченко, Н. М. Крестовської, В. П. Малахова, Ю. М. Оборотова, А. І. Овчиннікова та ін.

У науковій літературі, присвяченій мисленню загалом і правовому мисленню зокрема, на підставі аналізу різних позицій, обстоюваних філософією, логікою, психологією, мислення по тлумачено як багаторівневий духовно-теоретичний процес, у межах якого здійснюється, по-перше, цілеспрямоване, опосередковане, узагальнене відображення суттєвих якостей і відношень речей; по-друге, продукуються нові ідеї; по-третє, теоретично обґрунтовуються та практично реалізуються різноманітні складові мислення, що знайшли відображення на ідейному рівні. Попри посиленій науковий і практичний інтерес, проблематика правового мислення досі лишається недостатньо дослідженою.

Сутність як філософська категорія означає зміст явища, яким воно є порівняно з іншими явищами під впливом мінливих обставин. Сутність має відображати глибинні зв'язки, відносини, внутрішні закони, що визначають основні риси й тенденції розвитку явища. Зокрема, В. М. Корельський та В. Д. Перевалов сутність трактують як головне, основне в аналізованому об'єкті, а тому її усвідомлення є цінністю в процесі пізнання.

Попри те, що правове мислення як явище правової дійсності досліджується і розглядається в межах різних суспільних наук і, відповідно, з різних аспектів, його сутність залишається незмінною.

Отже, сутність правового мислення, на нашу думку, як його внутрішній зміст розкривається через функції, концентрується в правовій свідомості та правовій культурі людини.

Питання про виокремлення та класифікацію функцій правового мислення для теорії права є новим, тому не стало ще предметом дискусій. Функції правового мислення – напрями діяльності мислення, зумовлені певними цілями, що формулює суб'єкт пізнавальної та практичної діяльності, спрямованої на

висвітлення внутрішньої, безпосередньо не даної у відчуттях і сприйманні, сутності об'єктів та явищ правової дійсності.

Їх виокремлення й аналіз мають суттєве значення для теорії права, оскільки дають підставу для виокремлення останнього як самостійного напрямку мислення та дослідження сутності правового мислення.

Чміль Борис Федорович, кандидат філософських наук, професор, заслужений працівник народної освіти України

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВОВИХ І РЕЛІГІЙНИХ НОРМ ЯК РЕГУЛЯТОРІВ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Очевидно, що суспільство – це продукт взаємодії людей, сукупність соціальних відносин, тобто відносин між людьми в процесі їхньої життєдіяльності. Суспільні відносини різноманітні, але їхньою основою є інтерес, а також норми, що регулюють ці відносини. Формою організації суспільних відносин й інтересів усіх членів суспільства є держава. Залежно від режиму зв'язку держави і релігії важливе місце в структурі державно-правового регулювання суспільних відносин належить церкві з її релігійно-нормативною системою.

Ідею, згідно з якою основою виникнення права і держави, будь-якого правопорядку є релігія, неодноразово висловлювали відомі філософи права. Передусім це було властиве тим мислителям, котрі підгрунтя будь-якого права, його відмінність від інших нормативних систем, зокрема релігійного та церковного права, вбачали в державній владі, державному примусові.

Зокрема, обгрунтовуючи такий підхід, російський філософ права Є. Поздняков на питання про глибинні основи індивідуальності й унікальності кожної держави відповідає, що «серед низки найбільш фундаментальних причин першість, поза сумнівом, належить культурі та відповідній їй релігії, оскільки ці два поняття нероздільні і за змістом, і генетично. Тому, коли ми кажемо «релігія», маємо на увазі певну культуру, і навпаки». Ця позиція російського філософа ґрунтується на ідеї